

Politikai versus kulturális nemzet

A *REGIO* minden számában, a *MINERVA* rovatban valamely neves külföldi szerző tanulmányát közli. A 2002/4-es számban a „politikai nemzet” és a „kulturális nemzet” kérdését szándékszik körüljárni azzal az újítással, hogy Alain Dieckhoff: *Beyond Conventional Wisdom – Cultural and Political Nationalism Revisited* c. munkáját, mint gondolatébresztőt megküldtük neves szakembereknek azzal a felkéréssel, hogy fejtsek ki gondolataikat a témával kapcsolatban.

A nemzet-meghatározás kérdése gyakran felmerült már a magyar politikai gondolkodásban, legutóbb épp a státustörvény kapcsán. A nemzettel, nacionalizmussal foglalkozó szakirodalom egyik kedvelt tipológiája e kétféle nemzetfogalom szembeállítására. A dichotómia gyökerei Ernst Renan: *Mi a nemzet?* írásáig vezethető vissza, amelyben a nemzet objektív és szubjektív tényezők általi meghatározása képezi a tanulmány alapját. Néhány évtizeddel korábban, a francia univerzalizmusra adott válaszként a herderi és fichtei partikularizmus is értelmezhető a két nemzetfogalom eredetének. Később Friedrich Meinecke, John Plamenatz, Hans Kohn, valamint Magyarországon Bibó István és Szűcs Jenő finomították tovább a megkülönböztetést, valamint intézményesítették a tipológiát, amelyek jelenleg is meghatározóak a nemzet kérdésével foglalkozó szakemberek számára. Manapság már klasszikusnak számít a német (kulturális) és a francia (politikai) nemzet-modellekről beszélni.

Annak ellenére, hogy sokan megkérdőjelezik ennek, és az ebből származtatott tipológiák érvényességét, a politikai és szakmai diskurzusban még mindig használatosak. Arra lennének kíváncsiak, hogy a szakma ezeket a kérdéseket hogyan látja. A teljesség igénye nélkül, az elméleti kérdéseken túl, különösképpen érdekelne, hogyan vélekedik a térségünk nemzet-meghatározásairól, a magyar-magyar reláció értelmezéséről, az állam szerepéről a nemzet intézményesítésében. Elméleti szempontból mennyire releváns a megkülönböztetés? Csoportosíthatjuk a nemzeteket „politikainak”, „kulturálisnak”,

„polgárinak” stb.? Mennyiben viszi előre az elemzést (esetleg gátolja), ha egy nemzetet politikainak vagy kulturálisnak tekintünk? Milyen domináns nemzet-meghatározások különböztethetők meg a magyarság esetében? Milyen konzekvenciái vannak a különböző nemzet-meghatározásoknak a magyar politikára?

Erre keresték a választ szerzőink, akiknek írásait az alábbiakban adjuk közre.

Kántor Zoltán